

Motion till riksdagen 2024/25:3260

av **Maj Karlsson m.fl. (V)**

med anledning av prop. 2024/25:41 Avskildhet i anslutning till dygnsvilan – för ökad trygghet och säkerhet på särskilda ungdomshem

---

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen avslår proposition 2024/25:41 Avskildhet i anslutning till dygnsvilan – för ökad trygghet och säkerhet på särskilda ungdomshem.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag om att införa resursteam för Sis-boenden som har särskilda behov under en försöksperiod och tillkännager detta för regeringen.

Inledning

I propositionen föreslår regeringen att Statens institutionsstyrelse (Sis) ska få möjlighet att i vissa fall hålla barn och unga i avskildhet i anslutning till dygnsvilan, om det är nödvändigt med hänsyn till ordningen eller säkerheten på det särskilda ungdomshemmet eller för att förhindra att barnet eller ungdomen avviker från hemmet. Möjligheten avser endast barn och unga som vårdas med stöd av 3 § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga på en låsbar enhet på ett särskilt ungdomshem med förhöjd säkerhetsnivå eller avtjänar sluten ungdomsvård enligt lagen (1998:603) om verkställighet av sluten ungdomsvård. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 15 december 2024.

Propositionen bör avslås

Regeringens förslag innebär att Sis får besluta om att ett barn eller en ungdom som vårdas med stöd av LVU på en låsbar enhet på ett särskilt ungdomshem med förhöjd säkerhetsnivå, eller som avtjänar slutet ungdomsvård, ska kunna låsas in på sitt rum under nattetid i maximalt nio timmar per tillfälle. Beslutet ska gälla i 30 dygn och därefter kunna förlängas. Beslut kan också överklagas.

En lång rad remissinstanser, däribland Barnombudsmannen, Institutet för mänskliga rättigheter, Fakulteten för hälsa och samhälle vid Malmö universitet, Rädda Barnen och Socialstyrelsen avstyrker förslaget.

Remissinstansernas kritik går i huvudsak ut på att det är en alltför ingripande åtgärd för att komma åt en problematik som går att angripa på andra sätt. Bland annat genom att tillföra mer resurser för att få till en högre personaltäthet och öka kompetensen hos den personal som arbetar på boendena, ökade möjligheter till differentiering av barn och unga och sektionering av ungdomshemmen, anpassning av lokalerna och ett utvecklat arbete med individuella säkerhetsbedömningar.

Det finns också farhågor om att förslaget kommer att användas för att kompensera för brister inom Sis som har sin grund i otillräckliga resurser, exempelvis att bemanningen är otillräcklig avseende såväl personalens antal som dess kompetens.

De remissinstanser som avstyrker förslaget menar vidare att det inte är förenligt med de internationella konventioner och rekommendationer Sverige är bundet av, eller att förenligheten i varje fall kan ifrågasättas. Kritiken handlar huvudsakligen om att förslaget inte är förenligt med artiklarna 3 (barnets bästa), 20 och 24 (rätt till bl.a. hälsa och utveckling), 12 (åsiktsfrihet och rätten att bli hörd) och 37 (skydd mot bl.a. tortyr, annan grym behandling, bestraffning) i barnkonventionen. Institutet för mänskliga rättigheter, ECPAT Sverige och Myndigheten för vård- och omsorgsanalys lyfter också upp att förslaget inte är i linje med de rekommendationer Sverige har fått av FN:s tortyrkommitté, barnrättskommitté och kommitté för rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Bland annat Barnombudsmannen anser att förslagen inte är proportionerliga.

Vänsterpartiet instämmer i regeringens oro över situationen på ungdomshemmen. Vi har varit drivande bakom de omfattande förändringar av vården av barn och unga som nu utreds och hoppas att dessa utredningar ska presentera mer effektiva och välriktade verktyg för att åtgärda problematiken inom området. Vi delar också kritiken från remissinstanserna och ser inte att regeringens föreslagna åtgärder löser de allvarliga problem som finns. Det finns dessutom återkommande rapporter om övergrepp av boende på ungdomshemmen utförda av personal som arbetar där. Det handlar om hot, våld och även våldtäkter. I en rapport som Barnrättsbyrån publicerade 2023 går det bl.a. att läsa följande: ”De senaste åren har en SiS-medarbetare per år dömts för våldtäkt mot placerat barn/ungdom.”¹ Riksrevisionen konstaterar i sin rapport SiS särskilda ungdomshem – brister i statens tvångsvård av barn och unga (RiR 2024:7) att det enligt såväl personal, som chefer och placerade barn och unga finns olämplig personal på samtliga ungdomshem som Riksrevisionen har besökt. Att mot den bakgrunden ge personalen möjligheter att låsa in de barn och unga som bor på dessa ungdomshem är enligt Vänsterpartiets mening inte lämpligt. Personalen har inte heller fått den utbildning de behöver.

¹ Barnrättsbyrån (2023), Avskiljningar, våld och missförhållanden inom SiS ungdomsvård 2023.

Riksdagen bör avslå proposition 2024/25:41 Avskildhet i anslutning till dygnsvilan – för ökad trygghet och säkerhet på särskilda ungdomshem. Det bör riksdagen besluta.

Försök med resursteam

Ett av de avgörande problemen med verksamheten på Sis-boenden är, som beskrivs ovan, bristen på tillräckligt god bemanning med rätt utbildning och kompetens. Det är också bristen på tillräcklig bemanning som är grunden till de problem som regeringen vill avhjälpa genom att göra det möjligt att låsa in barn och unga. Det har också visat sig svårt att rekrytera personal till Sis. Nu pågår dessutom fler utredningar som syftar till att se över barn- och ungdomsvården, bl.a. en som i grunden handlar om att avveckla Sis i sin nuvarande form.

Mot den bakgrunden ter det sig olämpligt att genomföra stora satsningar på Sis i sin nuvarande form. Vänsterpartiet anser i stället att det bör införas möjligheter att snabbt öka bemanningen på boenden när det uppstår behov. Vi föreslår därför att det bör göras ett försök med resursteam bestående av kompetent och kvalificerad personal som kan stärka upp bemanningen på de Sis-boenden som har särskilda behov, för att säkerställa ordningen och säkerheten på dessa boenden utan att behöva låsa in barn och unga. Försöksperioden bör sträcka sig över den period som Sis finns i sin nuvarande form. Erfarenheterna från resursteamerna kan användas i utvecklingen av vården av barn och unga som tar vid när Sis avvecklas.

Regeringen bör återkomma med förslag om att införa resursteam för Sis-boenden som har särskilda behov under en försöksperiod, enligt beskrivningen ovan. Detta bör riksdagen ställa sig bakom.

Maj Karlsson (V)

Nadja Awad (V)

Daniel Riazat (V)

Vasiliki Tsouplaki (V)

Isabell Mixter (V)

Karin Rågsjö (V)